

Kohtuasi C-178/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

21. märts 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunalul Specializat Mureş (Mureşi erikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

3. detsember 2021

Hageja:

ERB New Europe Funding II

Kostja:

YI

Põhikohtuasja ese

Tarbijakaitset käsitleva kohtuotsuse teistmine, millega rikutakse varasema jõustunud kohtuotsuse seadusjõudu.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 7 lõiget 1 (edaspidi: „direktiiv 93/13“).

Eelotsuse küsimus

Kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 sätete kohaldamine, võttes eelkõige arvesse selle direktiivi põhjendust 23 ja *tõhususe põhimõtet*,

tähendab, et neid sätteid tuleb tõlgendada nii, et need ei välista riigisisese kohtu võimalust analüüsida ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus ette nähtud tingimuste võimalikku ebaõiglust, isegi kui neid kahtlusi on eelnevalt analüüsinud

mõni teine riigisene kohus esimese astme kohtumenetluses, mille algatas tarbija, kes ei osalenud vastavates kohtuvaidlustes ja keda advokaat ei ole nõuetekohaselt abistanud või esindanud, ning et need lükati tagasi kohtuotsusega, mida tarbija ei ole vaidlustanud ja mis on seega riigisisese menetlusõiguses omandanud seadusjõu (*res judicata*), juhul, kui kohtuasja konkreetsetest asjaoludest ilmneb usutavalt ja põhjendatult, et kõnealune tarbija ei kasutanud eespool nimetatud esimeses kohtumenetluses õiguskaitsevahendit oma piiratud teadmiste või teabe tõttu.

Viidatud Euroopa Liidu õiguse sätted

Direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1, artikli 7 lõige 1 ja põhjendus 23

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47

Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi: „kohus“) praktika, eelkõige 18. veebruari 2016. aasta otsus kohtuasjas C-49/14, Finanmadrid

Viidatud riigisisesed õiguse sätted

Seadus nr 193/2000 ebaõiglaste tingimuste kohta müüja või teenuseosutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingutes (Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori), millega direktiiv 93/13 Rumeenia õiguskorda üle võeti.

Codul de procedură civilă (Rumeenia tsiviilkohtumenetluse seadustik), eelkõige sätted, mis käsitlevad kohtuotsuse seadusjõudu ja erakorralist teistmisavaldust varem jõustunud kohtuotsuse seadusjõu vastaselt tehtud kohtuotsuse kohta.

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 10.5.2018 esitas tarbija YI, kelle elukoht on Rumeenias, Judecătoria Sectorului 2 Bucureștilor (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus, Rumeenia) tsiviilhagi Madalmaades asuva inkassofirma Erb New Europe Funding II vastu, nõudes, et tunnistataks ebaõiglaseks krediitilepingu tingimused, mis käsitlevad sisuliselt lepinguga seotud komisjonitasusid ja krediiti andnud panga võimalust ühepoolselt intressi muuta.
- 2 Lisaks, kuna ebaõiglased tingimused ei ole tarbijale siduvad, nõudis YI, et talle makstaks tagasi nii komisjonitasuna makstud summa kui ka lepingu sõlmimise ajal fikseeritud intressimäära ja panga poolt ühepoolselt muudetud, tegelikult makstud intressimäära vahe.
- 3 Judecătoria Sectorului 2 Bucureștilor (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) jättis 26. novembri 2018. aasta otsusega, mis jõustus apellatsioonkaebuse esitamata jäämise tõttu, hagi rahuldamata.

- 4 YI esitas 14. augustil 2019 volitatud advokaadi kaudu sama äriühingu vastu sarnase hagi Judecătoria Sighișoara (Sighișoara esimese astme kohus, Rumeenia), mis on tema elukohast tulenevalt territoriaalselt pädev kohus.
- 5 Judecătoria Sighișoara (Sighișoara esimese astme kohus, Rumeenia) rahuldab 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsusega tarbija hagi, tuvastas, et vaidlusalused lepingutingimused on ebaõiglased, ning kohustas Erb New Europe Funding II-d maksma tarbijale tagasi nende tingimuste alusel makstud summad.
- 6 ERB New Europe Funding II esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ja esitas apellatsioonimenetluses vastuväite seoses Judecătoria Sectorului 2 București (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) 26. novembri 2018. aasta kohtuotsuse seadusjõuga.
- 7 Tribunalul Specializat Mureș (Mureși erikohus) jättis 6. aprilli 2021. aasta otsusega sisuliselt jõusse Judecătoria Sighișoara (Sighișoara esimese astme kohus) otsuse, milles tuvastati, et lepingutingimused on ebaõiglased. Nimetatud kohus jättis siiski analüüsimate esitatud vastuväite kohtuotsuse seadusjõu kohta.
- 8 31. mail 2021 esitas Erb New Europe Funding II eelotsusetaotluse esitanud kohtule erakorralise teistmisavalduse, milles ta nõudis 6. aprilli 2021. aasta otsuse täielikku muutmist ja YI kaebuse rahuldamata jätmist tulenevalt Judecătoria Sectorului 2 București (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) 26. novembri 2018. aasta kohtuotsuse seadusjõust.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 9 Kõigepealt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tema menetluses olev õiguslik probleem ei puuduta mitte direktiivi 93/13 konkreetset sätet, vaid selle direktiivi artikli 6 lõikest 1 ja artikli 7 lõikest 1 tulenevat tõhususe põhimõtet.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuletab meelde, et tõhususe põhimõte tähendab, et riigisisised menetlusnormid ei tohi muuta liidu õigusega tarbijatele antud õiguste kasutamist teoreetiliselt ega praktikas võimatuks ega ülemäära raskeks. Euroopa Kohtu praktika kohaselt kaitseb tõhususe põhimõte tarbijaid ebaõiglase tingimuste eest ja liikmesriigi kohtud peavad omal algatusel hindama, kas tarbijate ja ettevõtjate vahel sõlmitud lepingu tingimused on ebaõiglased.
- 11 Selles kontekstis täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ühelt poolt on Euroopa Kohus otsustanud, et arvesse tuleb võtta ka õiguskindluse põhimõtet. Sellega seoses on kohtuotsuse seadusjõu normide järgimine oluline õiguskindluse põhimõtte konkreetseks tagamiseks. Millest järeldub, et tarbijakaitse ei ole absoluutne ega saa viia seadusjõudu käsitlevate riigisiseste õigusnormide rikkumiseni.

- 12 Teisalt võttis Euroopa Kohus teatavate õiguskaitsevahendite mõjususe hindamisel tõhususe põhimõttest lähtuvalt arvesse ka seda, et tarbijad ei ole oma õigustest teadlikud või ei ole neist piisavalt teavitatud.
- 13 Käesoleval juhul tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) kohtuotsuse seadusjõud aga kohtumenetlusest, mille käigus tarbija, keda ei abistanud advokaat, ei olnud teadlik õigustest, mille riigisisene seadusandja on tarbijakaitsekorra raames ette näinud. See tuleneb järgmistest asjaoludest:
- YI pöördus algselt ettevõtja tegevuskoha kohtusse, nimelt Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) poole, samas kui riigisiseses õiguses oli talle sõnaselgelt antud õigus pöörduda oma elukohajärgsesse kohtusse, nimelt Judecătoria Sighişoara (Sighişoara esimese astme kohus) poole;
 - ta ei osalenud Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) kohtuistungil, mis võis olla tingitud tema kodu ja selle kohtu vahelisest märkimisväärsest vahemaast (u 500 km) ja selliseks reisiks vajalikest kuludest;
 - kuigi Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) otsuses on sõnaselgelt mainitud võimalust apellatsioonkaebuse esitamiseks, ei kasutanud YI seda õiguskaitsevahendit. Selle asemel volitas ta enda valitud advokaati alles pärast selle kohtuotsuse jõustumist. Kõnealune advokaat esitas Judecătoria Sighişoarale (Sighişoara esimese astme kohus) sama ettevõtja vastu sarnase hagi, mis puudutas sisuliselt samu lepingutingimusi.
- 14 Judecătoria Sighişoara (Sighişoara esimese astme kohus), keda ei olnud Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Bukaresti 2. piirkonna esimese astme kohus) otsuse olemasolust nõuetekohaselt teavitatud, vaatas asja uuesti sisuliselt läbi ja 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsusega, mis läks lahku esimest otsusest, rahuldab YI hagi ja tuvastas tingimuste uuel läbivaatamisel, et need on ebaõiglased.
- 15 Kuigi Erb New Europe Funding II esitas teise kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, tugines ta seadusjõule alles apellatsioonkaebuse alusel algatatud menetluse lõppstaadiumis. Apellatsioonikohus jättis siiski selle vastuväite kohta otsuse tegemata ja jättis 6. aprilli 2021. aasta otsusega sisuliselt muutmata Judecătoria Sighişoara (Sighişoara esimese astme kohus) kohtuotsuse, milles leiti, et lepingutingimused on ebaõiglased.
- 16 Antud olukorras küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus – kelle menetluses on viimase otsuse erakorraline teistmisavaldus kohtuotsuse seadusjõu alusel – kas ta võib veel teistmisavalduse menetlemisel analüüsida kõnealuse lepingu tingimuste ebaõiglust.

- 17 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei leidnud Euroopa Kohtu praktikast täiendavaid viiteid, mis kõrvaldaksid kõnealuse kahtluse Euroopa Liidu õiguse kohaselt, järeldeb ta, et selleks on vajalik Euroopa Kohtu vastus eelotsuse küsimusele.

TÖÖDOKUMENT